

> RETOURADRES Postbus 4902, 6202 TC Maastricht

BEZOEKADRES
Randwycksingel 22
6229 EE Maastricht

Aan de leden van de gemeenteraad,

POSTADRES
Postbus 4902
6202 TC Maastricht

ONDERWERP
Uitvoeringsagenda Lage Basisvaardigheden
Maastricht 2027-2030
PORTEFEUILLEHOUDER
Wethouder Jenneskens

DATUM
13 oktober 2026
Verzonden: 14-10-2026

BIJLAGEN
2
ONZE REFERENTIE
2026.03172

Geachte leden van de gemeenteraad,

Vorig jaar informeerden wij u met een [Raadsinformatiebrief](#) over het Regioplan Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025-2030 (zie ook bijlage RIB stand van zaken Regioplan Basisvaardigheden). Met deze brief informeren wij u over de **Uitvoeringsagenda Lage Basisvaardigheden Maastricht 2027-2030**, waarin wij beschrijven hoe Maastricht uitvoering geeft aan de regionale afspraken en welke lokale accenten wij leggen.

De uitvoeringsagenda is de lokale uitwerking van het regioplan en brengt voor het eerst de bestaande Maastrichtse inzet op het gebied van basisvaardigheden samen in één gemeentelijke agenda. Hierin richten wij ons op het versterken van taal-, reken- en digitale vaardigheden, het voorkomen van taalachterstanden bij kinderen, het beter bereiken van inwoners met beperkte basisvaardigheden en het versterken van de samenwerking tussen partners in de stad.

De opgave in Maastricht

Maastricht telt circa 111.000 inwoners tussen de 16 en 75 jaar. Op basis van de meest recente cijfers¹ van het CBS en Stichting Lezen en Schrijven hebben naar schatting ongeveer 20.000 inwoners beperkte basisvaardigheden. Dat betekent dat ruim één op de vijf inwoners ondersteuning nodig heeft op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. Daarmee is de opgave in Maastricht vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde.

Beperkte basisvaardigheden vergroten de kans op problemen op meerdere levensdomeinen, zoals werk en inkomen, gezondheid, geldzaken en maatschappelijke participatie. Voor veel inwoners vormen deze vaardigheden een drempel bij het begrijpen van informatie, het regelen van zaken in het dagelijks leven of het tijdig vragen om hulp. Hierdoor kunnen bestaande kwetsbaarheden worden versterkt en stapelen problemen zich sneller op.

De recent beschikbare cijfers geven bovendien een vollediger beeld van de opgave dan voorheen. Naast taal en rekenen worden ook digitale vaardigheden meegenomen en is de doelgroep breder in beeld gebracht. Hierdoor wordt nog duidelijker zichtbaar hoe groot de impact van beperkte basisvaardigheden is op de Maastrichtse samenleving.

Wat hebben we al bereikt?

De afgelopen jaren is in Maastricht veel geïnvesteerd in het versterken van basisvaardigheden. Samen met onderwijsinstellingen, Bibliotheek Maastricht, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers zijn uiteenlopende activiteiten ontwikkeld voor inwoners die ondersteuning nodig hebben.

DATUM
13 oktober 2026

Zo is meer ingezet op taalvrijwilligers en ervaringsdeskundigen, zijn inwoners actief geworden als taalambassadeur, is binnen de gemeentelijke organisatie meer aandacht gekomen voor begrijpelijke communicatie en heeft Bibliotheek Maastricht haar rol verder versterkt via onder andere Bibliotheek op School, het Informatiepunt Digitale Overheid en het Taalcafé. Deze en andere initiatieven vormen een stevige basis waarop wij de komende jaren verder bouwen.

Waarom een uitvoeringsagenda?

Veel activiteiten rondom basisvaardigheden bestaan al, maar zijn vanuit verschillende beleidsterreinen, organisaties en programma's ontwikkeld. De uitvoeringsagenda brengt deze inzet voor het eerst samen in één overzichtelijke agenda.

Het doel van de uitvoeringsagenda is dan ook niet alleen het ontwikkelen van nieuwe activiteiten, maar vooral het versterken van de samenhang tussen bestaande initiatieven. Door inzicht te creëren in wat er al gebeurt, waar partners elkaar kunnen versterken en waar nog kansen liggen, vergroten we de effectiviteit van de aanpak.

Hiermee werken we toe naar één gezamenlijke aanpak waarin inwoners makkelijker hun weg vinden naar passende ondersteuning en professionals elkaar sneller weten te vinden.

Samenhang binnen de gemeente en met partners

Beperkte basisvaardigheden raken vrijwel alle maatschappelijke opgaven van de gemeente. De gevolgen zijn zichtbaar binnen onderwijs, jeugd, gezondheid, bestaanszekerheid, werk en participatie, armoede en schulden, communicatie en inclusie.

Daarom zetten wij de komende jaren nadrukkelijk in op meer samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen en externe partners. Niet vanuit afzonderlijke beleidsopgaven, maar vanuit één gezamenlijke verantwoordelijkheid om inwoners beter en passender te ondersteunen. De uitvoeringsagenda helpt daarbij door verbindingen te leggen tussen beleid, uitvoering en bestaande netwerken in de stad.

Deze aanpak sluit aan bij diverse bestaande programma's, waaronder het onderwijsachterstandenbeleid, de Educatieve Agenda Maastricht, Kansrijke Start, Taalrijke Start, Trendbreuk en het Beleidskader Armoede en Schulden "*We zien je*". Op deze manier versterken we de verbinding tussen basisvaardigheden en bredere doelstellingen op het gebied van kansengelijkheid, gezondheid, participatie en bestaanszekerheid.

Lokale uitwerking van het Regioplan

In het Regioplan Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025-2030 hebben de Zuid-Limburgse gemeenten afgesproken om meer inwoners met Nederlands als eerste taal (NT1) te bereiken en toe te leiden naar passend onderwijs en ondersteuning. De uitvoeringsagenda geeft invulling aan deze regionale ambitie binnen de Maastrichtse context.

Daarbij werken wij langs vier pijlers:

- heldere taal en toegankelijke communicatie;
- preventie van taalachterstanden bij kinderen;
- het signaleren en bereiken van inwoners met beperkte basisvaardigheden;
- het versterken van basisvaardigheden door scholing en ondersteuning.

Samen met onze partners bouwen wij hiermee voort op wat reeds aanwezig is, terwijl we tegelijkertijd investeren in een betere verbinding tussen inwoners, professionals, vrijwilligers, onderwijs en maatschappelijke organisaties.

Monitoring en evaluatie van de uitvoering

Om de voortgang van de uitvoeringsagenda inzichtelijk te maken, monitoren wij jaarlijks de uitvoering van de verschillende acties en de resultaten die daarmee worden bereikt. Daarbij maken wij gebruik van bestaande monitoringsinformatie van partners, waaronder Bibliotheek Maastricht, het Digi-

DATUM
13 oktober 2026

Taalhuis en regionale samenwerkingsverbanden. Daarnaast volgen wij de ontwikkeling van het bereik, de samenwerking tussen partners en de verbinding met andere gemeentelijke programma's. De uitkomsten worden gebruikt om waar nodig bij te sturen en de aanpak verder te versterken. Op deze manier blijft de uitvoeringsagenda een dynamisch instrument dat aansluit bij de behoeften van inwoners en de praktijk van onze partners.

Tot slot

Basisvaardigheden vormen een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. De uitvoeringsagenda laat zien dat Maastricht al over een sterke basis beschikt, maar ook dat verdere samenwerking en samenhang noodzakelijk zijn om inwoners tijdig te bereiken en effectief te ondersteunen.

Met deze uitvoeringsagenda bundelen wij de bestaande inzet, versterken wij de samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen en partners en geven wij uitvoering aan de regionale ambities voor de periode 2027-2030. Daarmee werken wij verder aan een inclusieve stad waarin iedere inwoner de kans krijgt om zich te ontwikkelen en volwaardig mee te doen.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,

De Secretaris a.i.,

De Burgemeester,

G.G.H.M. Haanen

W.A.G. Hillenaar

> RETOURADRES Postbus 4902, 6202 TC Maastricht

BEZOEKADRES
Randwycksingel 22
6229 EE Maastricht

Aan de leden van de gemeenteraad,

POSTADRES
Postbus 4902
6202 TC Maastricht

ONDERWERP
Stand van zaken Regioplan
Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025-2030
PORTEFEUILLEHOUDER
Wethouder Jenneskens

DATUM
13 oktober 2026
Verzonden: 14-10-2026

BIJLAGEN
1
ONZE REFERENTIE
2026.03197

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op grond van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) zijn gemeenten verantwoordelijk voor volwasseneneducatie. Gemeente Heerlen is penvoerder voor de WEB-regio Zuid-Limburg en werkt samen met de 15 andere gemeenten, VISTA college, bibliotheken en andere partners. In het Regioplan Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025-2030 ligt de focus op het verbeteren van taal-, reken- en digitale vaardigheden van volwassenen. De nadruk ligt daarbij sterker op de groep met Nederlands als eerste taal (NT1), omdat deze doelgroep momenteel beperkt wordt bereikt. Doel is het aandeel NT1-deelnemers in het volwassenenonderwijs te laten groeien van 15% naar 30% in 2030. Na het eerste jaar van uitvoering informeren wij u over de voortgang.

1. Basisvaardigheden en Werk:

Circa 90% van het jaarlijkse WEB-budget van ongeveer € 3 miljoen wordt ingezet voor de aanpak *Basisvaardigheden en Werk*. Hierbij werken gemeentelijke ontwikkelbedrijven en VISTA college TAAL+ samen om inwoners met lage basisvaardigheden te herkennen en scholing aan te bieden.

Resultaten

- 722 unieke deelnemers aan volwasseneneducatie, waarvan 108 NT1-deelnemers (15%).
- 88,9% van de deelnemers ervaart verbetering op aspecten van sociale inclusie, zoals werk en participatie.
- 61% van de deelnemers verbetert de leesvaardigheid.
- De maatschappelijke opbrengst bedraagt circa € 1.250 per deelnemer.
- **Maastricht:** In 2025 namen gemiddeld 121 inwoners uit Maastricht per kwartaal deel aan scholing bij VISTA college TAAL+.

Ontwikkelingen

- Zuid-Limburg heeft subsidie ontvangen vanuit het Nationaal Groeifonds voor een regionaal Leven Lang Ontwikkelen (LLO)-collectief. De aanpak Basisvaardigheden en Werk vormt hierin een belangrijke pijler.
- Met VISTA college zijn afspraken gemaakt over het afnemen van taaltoetsen in het kader van de Wet Taaleis.
- In samenwerking met ontwikkelbedrijven wordt gewerkt aan structurele screening op lage basisvaardigheden. Hiervoor is onder meer de pilot *Sterk aan het Werk* gestart.

Vooruitblik 2026-2027

- Screening op basisvaardigheden structureel opnemen in werkprocessen.

DATUM
13 oktober 2026

- Scholing op locaties van ontwikkelbedrijven verder uitrollen.

2. Basisvaardigheden en Gezin:

Ongeveer 10% van het WEB-budget wordt ingezet voor de aanpak *Basisvaardigheden en Gezin*. Doel is het doorbreken van de intergenerationele overdracht van laaggeletterdheid door ouders te ondersteunen bij een taalrijke thuisomgeving.

Resultaten

De bibliotheken in Zuid-Limburg realiseerden:

- Er vonden 667 bewustwordingsgesprekken plaats met ketenpartners. Hiervan werden 77 gesprekken gevoerd in Maastricht.
- Via groepsactiviteiten werden 2.433 ouders bereikt, waarvan 38% NT1-ouders. In Maastricht werden met groeps- en individuele activiteiten in totaal 329 gezinnen bereikt.
- Daarnaast namen 2.023 gezinnen deel aan gezinsgerichte programma's, waarvan 22% NT1-gezinnen. In Maastricht werden 223 gezinnen met deze programma's ondersteund.
- Vanuit de verschillende activiteiten vonden 107 vervolgvijzingen plaats naar onder meer taalhuizen en taalmaatjesprojecten. Maastricht leverde hierin een belangrijke bijdrage: 44 van deze 107 vervolgvijzingen vonden plaats binnen de gemeente.

Ontwikkelingen

- Bibliotheken hebben hun aanbod voor gezinnen de afgelopen jaren verder uitgebreid met programma's als BoekStart, VoorleesExpress en Gezinsgericht Werken aan Taal.
- In november 2025 is het programma Taalrijke Start Zuid-Limburg van start gegaan. Dit programma richt zich op gezinnen in de eerste 1.000 dagen van een kind. Ook Maastricht is hierbij bestuurlijk aangesloten.
- Sinds 2026 hanteren alle Zuid-Limburgse gemeenten dezelfde criteria voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), wat bijdraagt aan een meer uniforme aanpak in de regio.
- Rondom Taalrijke Start werken de bibliotheek, verloskundigen, de jeugdgezondheidszorg (JGZ) en de gemeente Maastricht nauw samen. Zo delen in Maastricht alle verloskundigen taalkalenders uit aan aanstaande ouders en ontvangen gezinnen tijdens het eerste postnatale huisbezoek van de JGZ het boekje *Schatten van Maastricht*. De verspreiding van dit boekje, in combinatie met de promotie van BoekStart, heeft er in 2025 toe geleid dat 20% meer gezinnen een bibliotheekabonnement voor hun jonge kind hebben afgesloten.

Vooruitblik 2026-2027

- Verdere uitbreiding van Taalrijke Start binnen Zuid-Limburg, waarbij wordt verkend hoe de samenwerking met de Provincie Limburg verder kan worden versterkt.
- Onderzoek door de GGD naar de ontwikkeling van een impactmonitor voor Taalrijke Start, waarmee de effecten van de aanpak beter inzichtelijk kunnen worden gemaakt.
- Op 3 februari 2027 vindt opnieuw de Maastrichtse bijeenkomst *Elk gezin sterk in Taal* plaats. Deze bijeenkomst wordt georganiseerd vanuit de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid en is gericht op kennisdeling en samenwerking tussen kind- en onderwijspartners.
- Op 13 oktober 2026 heeft het college de lokale uitvoeringsagenda lage basisvaardigheden voor de periode 2027-2030 vastgesteld. Hierin worden bestaande succesvolle initiatieven op het gebied van taal, geletterdheid en kansengelijkheid duurzaam geborgd en wordt richting gegeven aan de verdere versterking van de aanpak van lage basisvaardigheden in Maastricht.

DATUM
13 oktober 2026

Tot slot

Het vergroten van het bereik van inwoners met lage basisvaardigheden draagt bij aan betere kansen op werk, gezondheid, financiële redzaamheid en maatschappelijke participatie. De eerste resultaten laten zien dat de regionale samenwerking tussen gemeenten, VISTA college, bibliotheken, GGD en andere partners hieraan een waardevolle bijdrage levert.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,

De Secretaris a.i.,

De Burgemeester,

G.G.H.M. Haanen

W.A.G. Hillenaar

Gemeente
Maastricht

SAMEN STERKER: BOUWEN AAN BASISVAARDIGHEDEN

Lokale uitvoeringsagenda periode 2026-2030

Inhoudsopgave

1	Samen sterker: bouwen aan basisvaardigheden	4
1.1	Nieuwe cijfers: de uitdaging is groot	4
1.2	Waarom nu?	4
1.3	Wat hebben we al bereikt?	5
1.4	Samenwerking in de stad en de regio	5
1.4.1	Samenwerken in een sterk netwerk	5
1.4.2	Vier pijlers voor Zuid-Limburg	6
2	Sterke basis voor alle inwoners	8
2.1	Waarom basisvaardigheden belangrijk zijn	8
2.2	Hoe het er in Zuid-Limburg uit ziet	9
2.3	Hoe het er in Maastricht uit ziet	10
2.4	Voor wie we werken	11
3	Heldere taal voor alle inwoners	13
3.1	Wat doen we structureel?	13
3.2	Extra inzet	13
4	Preventie van taalachterstand bij kinderen	15
4.1	Vroeg in beeld	15
4.2	Rol van de bibliotheek	15
4.3	Waarom dit nodig is	16
4.4	Wat doen we structureel?	16
4.5	Extra inzet	17
4.6	Verbinding met andere programma's	18
5	Signaleren van beperkte basisvaardigheden	19
5.1	Signaleren in een sterk netwerk	19
5.2	Wat doen we structureel?	19
5.3	Extra inzet	20
6	Versterken van basisvaardigheden door volwassenen-scholing	21
6.1	Wat doen we structureel?	21
7	Budget	24
8	Monitoring	27
9	Bronvermelding	30
10	Bijlagen	31
10.1	Beleidskaart Armoede en Schulden 'Ik zie je'	31

10.2	Regionale samenwerking en infrastructuur	31
10.2.1	Zuid-Limburg	32
10.2.2	Maastricht-Heuvelland	32
10.3	Lokale samenwerkingen	33
10.3.1	Samenwerking Bibliotheek Maastricht	33
10.3.2	Wat willen we bijdragen en ophalen uit de verschillende netwerken?	33

1 Samen sterker: bouwen aan basisvaardigheden

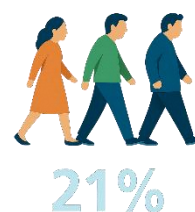
1.1 Nieuwe cijfers: de uitdaging is groot

Maastricht telt circa 111.000 inwoners tussen 16 en 75 jaar. Van deze groep hebben naar schatting ongeveer 20.000 inwoners beperkte basisvaardigheden¹. Dat betekent dat ruim één op de vijf inwoners (circa 21%) ondersteuning nodig heeft op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. De opgave is daarmee groot en vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde van 22%.

Beperkte basisvaardigheden vergroten de kans op problemen op meerdere levensdomeinen, zoals werken, inkomen, gezondheid, geldzaken en het actief kunnen meedoen in de samenleving. Voor veel inwoners vormen deze vaardigheden een drempel bij het begrijpen van informatie, het regelen van zaken in het dagelijks leven of het tijdig vragen om hulp.

Hierdoor kunnen bestaande kwetsbaarheden worden versterkt en stapelen problemen zich sneller op.

De opgave in Maastricht

De cijfers maken duidelijk dat het niet gaat om een kleine of afgebakende groep, maar om een substantiële groep inwoners. Deze groep bereiken we alleen effectief wanneer ondersteuning aansluit bij hun dagelijkse leefwereld en wordt aangeboden op plekken waar mensen zich al bevinden en vertrouwen ervaren.

1.2 Waarom nu?

De recente cijfers geven een scherper en realistischer beeld van de situatie in Maastricht dan voorheen beschikbaar was. Dat is het gevolg van een gewijzigde en aangescherpte manier van kijken en meten. Concreet komt dit doordat:

- een bredere definitie van basisvaardigheden is gehanteerd, waarin naast taal en rekenen ook digitale vaardigheden zijn meegenomen;
- de doelgroep nauwkeuriger is afgebakend, waardoor beter in beeld is gebracht wie daadwerkelijk risico loopt op problemen in het dagelijks functioneren;
- de leeftijdsgrens is verhoogd van 65 naar 75 jaar, waardoor kwetsbaarheden bij oudere inwoners, die voorheen buiten beeld bleven, nu zichtbaar zijn geworden.

Waarom nu?

Nieuwe cijfers geven een completer beeld van de omvang van de opgave.

Deze aanscherping maakt duidelijk dat de gevolgen van beperkte basisvaardigheden omvangrijker zijn dan eerder werd aangenomen. Beperkte basisvaardigheden raken direct aan bestaanszekerheid,

¹ CBS-cijfers (Basisvaardigheden in Zicht, 2025) laten voor Maastricht een aandeel van 34% inwoners met beperkte basisvaardigheden zien. Gezien de uitzonderlijk grote studentenpopulatie in Maastricht, waaronder ruim 14.000 internationale studenten (Universiteit Maastricht, 2024), is voor deze beleidsnotitie gecorrigeerd voor de oververtegenwoordiging van studenten in de bevolkingssamenstelling. Daardoor komt de gehanteerde werkschatting uit op circa 20.000 inwoners met beperkte basisvaardigheden (ongeveer 21% van de inwoners van 16-75 jaar)

gezondheid en maatschappelijke participatie en hebben daarmee grote impact, zowel voor inwoners zelf als voor de samenleving als geheel.

Tegelijkertijd laten de cijfers zien dat een groot deel van de doelgroep niet vanzelf de weg vindt naar formeel aanbod. Juist dit vraagt om een gezamenlijke en versterkte inzet van gemeente en partners, met extra aandacht voor vroegtijdige herkenning, actieve toeleiding en laagdrempelige, vertrouwde ingangen. Daarom is dit het moment om de aanpak te intensiveren en gezamenlijk te bouwen aan structurele verbetering van basisvaardigheden in Maastricht.

1.3 Wat hebben we al bereikt?

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om inwoners beter te bereiken en te ondersteunen:

- er is meer ingezet op taalvrijwilligers en ervaringsdeskundigen; inmiddels zijn enkele inwoners actief als taalambassadeur;
- binnen de gemeentelijke organisatie is meer aandacht gekomen voor begrijpelijke communicatie, waardoor inwoners beter begrijpen wat er van hen wordt gevraagd;
- de rol van Bibliotheek Maastricht is versterkt, onder andere via Bibliotheek op school, het Informatiepunt Digitale Overheid en het Taalcafé, als laagdrempelige en herkenbare ingang voor inwoners.

Deze voorzieningen vormen een waardevolle basis, maar functioneren nog niet overal als één herkenbare route voor inwoners en verwijzers. De volgende stap is daarom niet alleen uitbreiding, maar vooral betere samenhang, heldere rolverdeling en het volgen of een verwijzing daadwerkelijk leidt tot passende ondersteuning.

1.4 Samenwerking in de stad en de regio

De aanpak van beperkte basisvaardigheden raakt meerdere beleidsterreinen, waaronder onderwijs, armoede, gezondheid, werk en participatie. Een effectieve aanpak vraagt daarom om brede samenwerking binnen de gemeente én om een sterke verbinding met partners in de stad en de regio. Deze uitvoeringsagenda sluit nadrukkelijk aan bij het Beleidskader Armoede en Schulden 'We zien je', waarin preventie een centrale pijler vormt en wordt ingezet op het voorkomen van schuldenproblematiek en het versterken van bestaanszekerheid (zie afbeelding beleidskader armoede).

1.4.1 Samenwerken in een sterk netwerk

Binnen deze aanpak werken we met een breed en samenhangend netwerk van partners die gezamenlijk zorgen voor signalering, toeleiding, ondersteuning en toegankelijke leeromgevingen. Het gaat hierbij onder meer om Stichting Lezen en Schrijven, de Educatieve Agenda, het Onderwijsachterstandenbeleid, het Leven Lang Ontwikkelen Collectief, Kansrijke Start, JGZ, Trendbreuk, de Inclusieagenda, Bibliotheek Maastricht, Trajekt, KCEM, MTB, Podium24, VISTA college en MEE Zuid-Limburg.

Daarnaast spelen ook kind- en onderwijspartners, de GGD, verloskundigen, zorg-, welzijns-, sport- en cultuurinstellingen een belangrijke rol. Deze partners ontmoeten inwoners vaak als eerste, bevinden zich dicht bij hun dagelijkse leefwereld en zijn daarmee essentieel voor het herkennen van beperkte basisvaardigheden en het tijdig doorverwijzen naar passend aanbod.

De beleidsagenda Sociale Basis 2025–2026 borgt bovendien het behoud van de Informatiepunten Digitale Overheid. Dit versterkt de verbinding met het sociaal domein en het armoedebeleid en draagt bij aan laagdrempelige ondersteuning voor inwoners die moeite hebben met het begrijpen van informatie of het regelen van zaken.

Binnen de Maastrichtse aanpak zijn Sociale Zekerheid Maastricht, MTB, Podium24, Werkcentrum Zuid-Limburg en het Leven Lang Ontwikkelen Collectief belangrijke partners. Zij bereiken dagelijks inwoners voor wie beperkte basisvaardigheden een belemmering vormen bij het vinden, behouden of ontwikkelen van werk. Door basisvaardigheden te verbinden aan re-integratie, participatie en scholing vergroten we de kansen op duurzame uitstroom, economische zelfstandigheid en maatschappelijke participatie. Hiermee sluiten we aan bij de regionale ambitie 'Basisvaardigheden en Werk'.

Regionaal sluiten we aan bij de samenwerking binnen Zuid-Limburg en Maastricht Heuvelland, en zoeken we actief verbinding met landelijke en provinciale programma's. Het Regioplan Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025–2030 vormt het vertrekpunt voor deze Maastrichtse uitvoeringsagenda en biedt richting voor een samenhangende en afgestemde aanpak in de regio.

1.4.2 Vier pijlers voor Zuid-Limburg

In de periode 2025–2030 werken we, conform het regioplan, langs vier samenhangende pijlers:

- **Inclusie met heldere taal**
- **Preventie van taalachterstand bij kinderen (lokaal)**
- **Opsporen en bereiken van inwoners met beperkte basisvaardigheden (lokaal)**
- **Scholing binnen de WEB-regio**

Een belangrijk doel binnen deze aanpak is dat meer volwassenen met Nederlands als eerste taal (NT1) deelnemen aan het volwassenenonderwijs. We streven ernaar het aandeel NT1-deelnemers te verhogen van 15% naar 30%. Dit vraagt om een aanpak die beter aansluit bij de leefwereld van inwoners en om samenwerking via herkenbare en vertrouwde ingangen, zoals de bibliotheek, welzijnsorganisaties, onderwijs- en zorgpartners en begeleiding via het sociaal domein.

Voor Maastricht geven we binnen de pijlers 'opsporen' en 'scholing' extra invulling aan het regionale thema Basisvaardigheden en Werk, vanwege de sterke relatie tussen beperkte basisvaardigheden, bestaanszekerheid en arbeidsmarktparticipatie.

De vier pijlers vormen de inhoudelijke basis van deze uitvoeringsagenda en zijn als rode draad terug te vinden in de verdere uitwerking per hoofdstuk, telkens vertaald naar concrete acties en samenwerkingsvormen binnen Maastricht.

1.4.3 Wat willen we in Maastricht bereiken?

Met deze uitvoeringsagenda werken we in de periode 2027–2030 aan vier lokale resultaten:

1. **Inwoners ervaren minder belemmeringen in contact met de gemeente.**
Gemeentelijke informatie en dienstverlening zijn herkenbaar, toegankelijk en begrijpelijk. Inwoners kunnen zelfstandig of met passende ondersteuning gebruikmaken van (digitale) dienstverlening.
2. **Kinderen en ouders worden eerder ondersteund.**
We verbinden taalontwikkeling van jonge kinderen aan het versterken van de basisvaardigheden van ouders. Ondersteuning sluit aan bij het dagelijks leven van gezinnen en wordt aangeboden op plekken waar zij al komen.
3. **Inwoners met beperkte basisvaardigheden worden eerder en respectvol bereikt.**
Professionals herkennen signalen, bespreken deze zonder oordeel en zorgen waar gewenst voor een warme overdracht. Inwoners ervaren ondersteuning als toegankelijk, passend en dichtbij.
4. **Meer inwoners zetten een passende en duurzame leerstap.**
Formeel en informeel aanbod sluit aan bij de leefwereld, het gezin, participatie en werk. Inwoners krijgen ondersteuning om hun leerdoelen vol te houden en vaardigheden toe te passen in het dagelijks leven.
5. **Basisvaardigheden zijn zichtbaar in de leefomgeving van inwoners.**
Gemeente, maatschappelijke organisaties, onderwijs, vrijwilligers en werkgevers nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid. Op plekken waar inwoners wonen, leren, werken en elkaar ontmoeten zijn kansen om basisvaardigheden te versterken vanzelfsprekend aanwezig.

De regionale ambitie om het aandeel NT1-deelnemers aan het volwassenenonderwijs te verhogen van 15% naar 30% vormt daarbij een belangrijke richtinggevende doelstelling. Maastricht draagt hieraan bij door lokale vindplaatsen, verwijrouten en leeromgevingen structureel te versterken.

We brengen ondersteuning naar de plekken waar inwoners al komen. Professionals herkennen en bespreken signalen zonder oordeel. Waar een inwoner ondersteuning wenst, zorgen we voor een warme overdracht en volgen we of deze leidt tot een passende leerstap. Zo maken we basisvaardigheden onderdeel van bestaanszekerheid, gezondheid, opvoeden, participatie en werk.

2 Sterke basis voor alle inwoners

2.1 Waarom basisvaardigheden belangrijk zijn

Taal, rekenen en digitale vaardigheden zijn nodig om mee te doen in het dagelijks leven. Je hebt deze vaardigheden nodig om brieven te begrijpen, geldzaken te regelen, een afspraak te maken, werk te vinden of online formulieren in te vullen. Voor veel inwoners is dit niet vanzelfsprekend. Wie moeite heeft met basisvaardigheden, loopt vaker risico op schulden, gezondheidsproblemen, stress en problemen met werk. Dit raakt niet alleen de persoon zelf, maar zorgt ook voor hogere maatschappelijke kosten.

In Nederland hebben ongeveer 3 miljoen volwassenen moeite met taal, rekenen of digitale vaardigheden. Van deze groep zijn 1.709.000 mensen NT1: zij hebben Nederlands als eerste taal. Toch vormen NT1-inwoners maar een klein deel van de deelnemers aan het volwassenenonderwijs. Dat komt vooral doordat veel NT1-inwoners niet weten dat er passend onderwijs bestaat en omdat hulpverleners dit onderwerp minder vaak met hen bespreken.

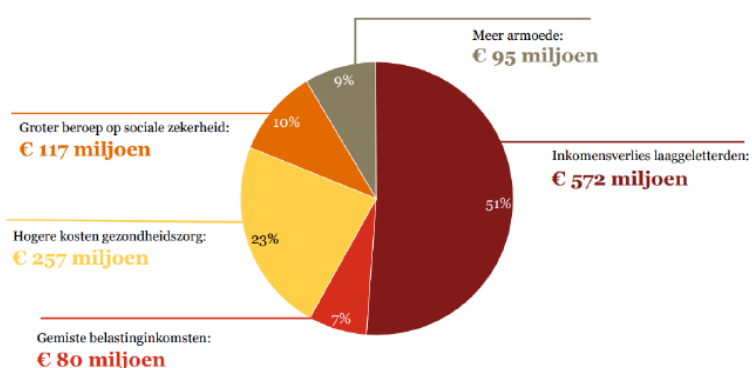
Veel volwassenen met beperkte basisvaardigheden hebben gedurende hun leven strategieën ontwikkeld om hiermee om te gaan. Zij vragen bijvoorbeeld hulp aan familieleden, vermijden situaties waarin lezen, schrijven of digitale vaardigheden centraal staan, of vertrouwen op routines en ervaring. Hierdoor blijven beperkte basisvaardigheden vaak lange tijd onopgemerkt, zowel voor de omgeving als voor professionals.

Daarnaast rust op laaggeletterdheid en beperkte basisvaardigheden nog altijd een stigma. Veel mensen ervaren gevoelens van schaamte, onzekerheid of angst om beoordeeld te worden. Juist omdat zij in Nederland zijn opgegroeid en vaak jarenlang hebben gefunctioneerd in werk, gezin en samenleving, vinden zij het niet vanzelfsprekend om ondersteuning of scholing te vragen.

Het signaleren van beperkte basisvaardigheden betekent daarom niet automatisch dat iemand direct deelneemt aan een leer- of scholingstraject. De bereidheid om ondersteuning te accepteren wordt

beïnvloed door verschillende factoren, zoals vertrouwen, zelfvertrouwen, eerdere leerervaringen, praktische omstandigheden en de mate waarin het aanbod aansluit bij iemands dagelijkse leven. Een respectvolle benadering, laagdrempelige ondersteuning en een warme toeleiding zijn daarom essentieel om inwoners daadwerkelijk te bereiken en te begeleiden naar passend aanbod.

Daarom richten we ons niet alleen op het aanbieden van scholing, maar vooral op het creëren van vertrouwde routes waarlangs inwoners zonder oordeel kunnen worden ondersteund bij het versterken van hun basisvaardigheden.

Totale kosten laaggeletterdheid: €1,13 miljard per jaar

Opmerking: Als we rekening houden met inflatie¹, dan zou dit bedrag uit 2017 in 2025 neerkomen op € 1,46 miljard per jaar.

Figuur 1: Maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid in Nederland per jaar. ²

2.2 Hoe het er in Zuid-Limburg uit ziet

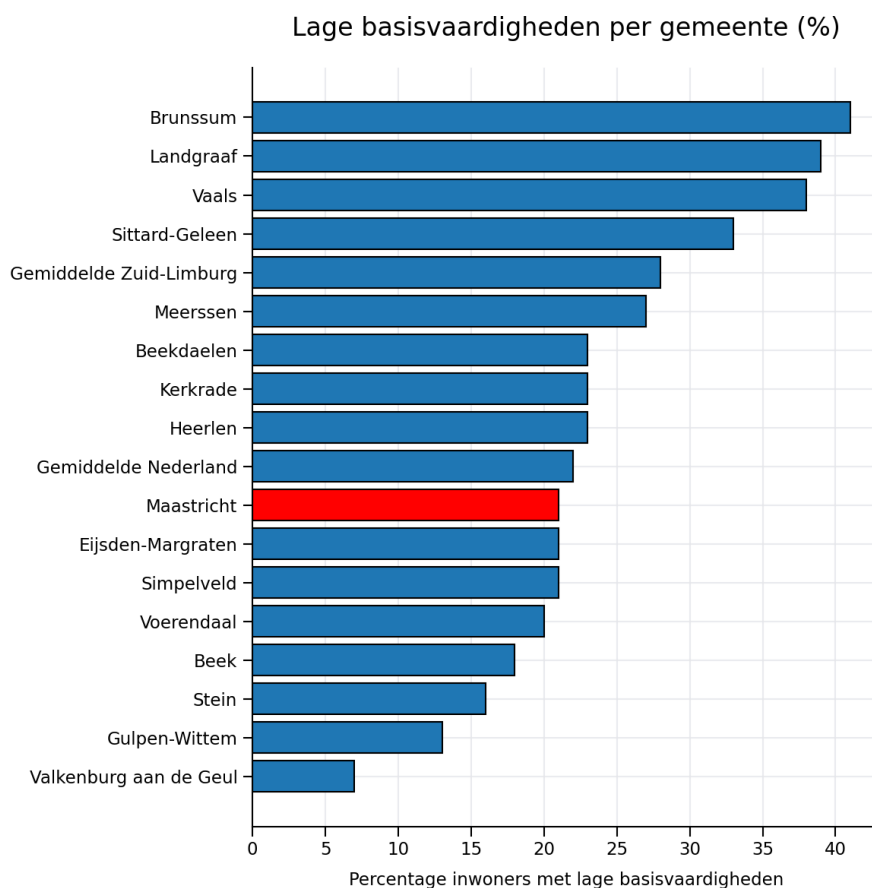
Zuid-Limburg scoort hoger (28%) dan het landelijke niveau (22%) als het gaat om inwoners met lage basisvaardigheden. Maar achter dat gemiddelde gaan grote verschillen tussen wijken schuil. In wijken met meer armoede en veel sociale huurwoningen zien we duidelijk meer inwoners met beperkte basisvaardigheden. De echte kwetsbaarheid wordt dus zichtbaar op wijkniveau.

Ook wanneer we breder kijken dan alleen taal — dus ook naar rekenen en digitale vaardigheden — blijkt Zuid-Limburg eveneens kwetsbaarder dan Nederland als geheel. Vooral digitale vaardigheden worden steeds belangrijker, bijvoorbeeld voor zorg, werk, geldzaken en sociale contacten. Veel inwoners hebben hierbij extra ondersteuning nodig.

De combinatie van sociaaleconomische verschillen, vergrijzing, digitalisering en beperkte basisvaardigheden maakt dat Zuid-Limburg voor een grote opgave staat.

² Bron: Accountantskantoor PricewaterhouseCoopers (PWC), in opdracht van Stichting Lezen en Schrijven, 2017.

Inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden kunnen minder goed meedoen in de samenleving en ervaren vaker stress of onzekerheid. Investeren in basisvaardigheden is daarom belangrijk voor zowel inwoners als de regio.

Figuur 2: Zuid-Limburgse gemeente in basisvaardigheden

2.3 Hoe het er in Maastricht uit ziet

Volgens de monitor *Basisvaardigheden in Zicht* heeft 34% van de Maastrichtse inwoners tussen 16 en 75 jaar beperkte basisvaardigheden. Binnen deze groep heeft 42% Nederlands als eerste taal (NT1) en 58% Nederlands als tweede taal (NT2). Maastricht kent daarmee zowel een NT1-opgave als een NT2-opgave, met verschillende achtergronden en ondersteuningsbehoeften.³

De verschillen tussen stadsdelen zijn aanzienlijk:

- Maastricht Centrum: 57%
- Maastricht West: 35%
- Maastricht Oost: 25%

³ Bron: *Basisvaardigheden in Zicht* (CBS, 2025). De Maastrichtse cijfers worden mede beïnvloed door de relatief grote groep internationale studenten en expats. In 2024 telde de Universiteit Maastricht 23.324 ingeschreven studenten, waarvan 61% internationaal. Daarom wordt naast de CBS-monitor voor de lokale beleidsontwikkeling een nadere duiding gemaakt van de doelgroep die ondersteuning nodig heeft bij basisvaardigheden in het dagelijks functioneren.

- Maastricht Zuid-Oost: 35%

Het relatief hoge percentage in Maastricht Centrum hangt samen met de aanwezigheid van een grote groep internationale inwoners, waaronder studenten en expats. Deze groep valt binnen de monitor grotendeels onder de NT2-doelgroep en beïnvloedt daardoor het totale percentage inwoners met beperkte basisvaardigheden.

De cijfers laten zien dat de opgave niet gelijkmatig over de stad is verdeeld. Tegelijkertijd vraagt de Maastrichtse situatie om nadere duiding. Als universiteitsstad kent Maastricht een uitzonderlijk grote internationale studentenpopulatie. Voor de lokale uitvoering van het beleid ligt de nadruk daarom op inwoners die in het dagelijks leven ondersteuning nodig hebben bij taal, rekenen of digitale vaardigheden om zelfstandig te kunnen participeren in de samenleving. Op basis van deze beleidsmatige duiding wordt voor Maastricht uitgegaan van een doelgroep van circa 20.000 inwoners.

Doelgroep	NT1	NT2
Werkend	4.200	5.800
In opleiding	800	7.500
Niet werkend, niet in opleiding	10.000	5.000

Tabel 1: bron: basisvaardigheden in zicht – monitor van 16 tot en met 75 jaar

Van de inwoners met beperkte basisvaardigheden behoort bijna de helft tot de groep die niet werkt en niet in opleiding is. Tegelijkertijd is bijna een derde werkzaam, wat laat zien dat beperkte basisvaardigheden niet uitsluitend voorkomen bij inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Binnen de verschillende groepen zijn zowel NT1- als NT2-inwoners vertegenwoordigd. Vooral binnen de groep inwoners in opleiding is het aandeel NT2 relatief groot, wat samenhangt met de aanwezigheid van veel internationale studenten in Maastricht.

2.4 Voor wie we werken

In dit plan richten we ons vooral op NT1-inwoners tussen de 16 en 68 jaar die scholing nodig hebben voor studie of werk, dit niet zelf kunnen betalen en duurzaam in Nederland verblijven.

Binnen deze doelgroep geven we extra aandacht aan inwoners met een Participatiewet-uitkering, inwoners die deelnemen aan een re-integratietraject en inwoners die ondersteuning ontvangen via MTB, Podium24 of het Werkcentrum Zuid-Limburg. Uit onderzoek blijkt dat beperkte basisvaardigheden een belangrijke belemmering kunnen vormen voor arbeidsinschakeling, duurzame uitstroom uit een uitkering en Leven Lang Ontwikkelen. Voor deze groep zetten we daarom nadrukkelijk in op signalering, scholing en warme toeleiding naar passend aanbod.

Daarnaast zetten we in op preventie bij kinderen, vanaf de zwangerschap en gedurende de eerste levensjaren van het kind. Door ouders te ondersteunen en taalachterstanden vroeg te voorkomen, verkleinen we de kans dat kinderen later moeite krijgen met basisvaardigheden. Zo verbinden we de regionale inzet op volwasseneneducatie met de lokale inzet op gezinnen en jonge kinderen.

Deze uitvoeringsagenda richt zich op alle inwoners die door beperkte taal-, reken- of digitale vaardigheden belemmeringen ervaren in het dagelijks leven. Binnen deze brede opgave brengen we focus aan.

Voor het opsporen en toeleiden naar volwassenenonderwijs ligt de nadruk op NT1-inwoners, omdat zij in het huidige aanbod relatief weinig worden bereikt. Binnen deze groep besteden we extra aandacht aan inwoners die basisvaardigheden nodig hebben voor studie, werk, participatie of bestaanszekerheid en die scholing niet zelf kunnen bekostigen.

Werk en participatie vormen belangrijke lokale vindplaatsen. Daarom besteden we extra aandacht aan inwoners met een Participatiewet-uitkering, inwoners in een re-integratie- of participatietraject en inwoners die worden ondersteund door werk- en ontwikkelpartners. Dit betekent niet dat sprake is van automatische deelname aan scholing. Signalering wordt gevolgd door een respectvol gesprek, deskundige beoordeling en, waar passend en gewenst, warme toeleiding.

Daarnaast zetten we via de gezinsaanpak in op jonge kinderen en hun ouders. Door taalontwikkeling van kinderen te verbinden aan de basisvaardigheden van ouders werken we zowel preventief als aan het doorbreken van overdracht tussen generaties.

3 Pijler 1: Heldere taal voor alle inwoners

Als gemeente willen we dat alle inwoners onze gemeentelijke informatie kunnen vinden, begrijpen en gebruiken. Daarom communiceren we helder en toegankelijk. Ons (beeld)taalgebruik is inclusief: begrijpelijk voor zoveel mogelijk mensen, ook voor inwoners met lage basisvaardigheden.

We letten erop dat onze doelgroepen de informatie niet alleen zien (bereik), maar ook goed snappen (begrip). Dat geldt zowel voor de inhoud als voor de bedoeling van onze boodschap. Daarbij kijken we steeds of bepaalde groepen extra aandacht nodig hebben, omdat zij onze communicatie minder makkelijk vinden of begrijpen. Voor deze inwoners zetten we waar nodig een gerichte aanpak in.

Deze uitgangspunten vormen de basis voor wat we structureel doen én voor de extra inzet die nodig is om alle inwoners goed te bereiken.

Heldere taal gaat niet alleen over woorden en zinnen. Ook het proces achter een brief, formulier of digitale aanvraag moet voor inwoners begrijpelijk en uitvoerbaar zijn. Daarom toetsen we niet alleen teksten, maar waar mogelijk ook de volledige klantreis: wat ontvangt de inwoner, welke handeling wordt gevraagd, welke termijn geldt en waar kan iemand terecht voor hulp?

3.1 Wat doen we structureel?

	Wat doen we?	Wie is verantwoordelijk?
Heldere en toegankelijke communicatie	We gebruiken duidelijke, respectvolle en begrijpelijke taal volgens de landelijke richtlijnen.	Gemeente Maastricht – Afdeling Communicatie
Communicatie toetsen bij inwoners	We onderzoeken via het Maastrichtpanel hoe inwoners onze communicatie ervaren. We maken gebruik van kleinschalige test-/gebruikerspanels, indicatieve steekproeven (flitspeilingen) of raadplegen bijvoorbeeld de cliëntenraad van Sociale Zaken.	Gemeente Maastricht – Afdeling Communicatie / Datagedreven Sturen
Communicatie op maat	We maken middelen die passen bij verschillende doelgroepen (tekst, beeld, formats, eenvoudig taalgebruik). Daarbij onderzoeken we ook hoe AI-tools ons kunnen ondersteunen om zo bij te dragen aan begrijpelijker, toegankelijker en inclusievere communicatie naar inwoners.	Gemeente Maastricht – Afdeling Communicatie

3.2 Extra inzet

	Waarom nodig	Wie is verantwoordelijk?
Scholing 'herkennen en doorverwijzen'	Er is nu geen scholingsaanbod. Medewerkers en partners moeten leren lage basisvaardigheden herkennen en goed doorverwijzen. Dit vraagt extra middelen.	Gemeente Maastricht – afdeling Learn, Stichting Lezen en Schrijven, bibliotheek Maastricht

Doelgroepgerichte communicatie versterken	De gemeente Maastricht versterkt doelgerichte, toegankelijke communicatie met eenvoudige taal, beeld en diverse formats. In samenwerking met MEE Zuid-Limburg toetst een Meeleesgroep in gemeentelijke teksten om begrijpelijkheid en inclusie te vergroten.	Gemeente Maastricht – afdeling communicatie en jeugd en onderwijs, meeleespanel MEE Zuid-Limburg
Ontwikkelen communicatiestrategie	Om inwoners in armoede en met schulden beter te bereiken is het ontwikkelen van een gerichte communicatiestrategie nodig. Dit vraagt om eenvoudige en begrijpelijke communicatie, passende kanalen en inzet van vertrouwde netwerken.	Gemeente Maastricht - afdeling Sociale Zekerheid (armoede)

4 Pijler 2: Preventie van taalachterstand bij kinderen

De komende jaren werken we in de regio samen met Bibliotheek Maastricht en partners rond kinderen en gezinnen aan één gezamenlijke gezinsaanpak geletterdheid. Deze aanpak sluit aan bij de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG) en richt zich op het versterken van basisvaardigheden van ouders en kinderen in samenhang.

Uitgangspunt is dat taal- en leerontwikkeling binnen gezinnen nauw met elkaar verbonden zijn. Door preventie, signalering en ondersteuning te combineren, werken we tegelijkertijd aan het voorkomen van taalachterstanden bij kinderen en het versterken van basisvaardigheden bij ouders. We bouwen voort op bestaande initiatieven, breiden deze waar nodig uit en onderzoeken nieuwe werkwijzen om gezinnen laagdrempelig en tijdig te bereiken.

De gezinsaanpak is daarmee een integrale en duurzame aanpak, die bijdraagt aan kansengelijkheid en bredere gemeentelijke doelen op het gebied van participatie, gezondheid en zelfredzaamheid.

4.1 Vroeg in beeld

Samen met verloskundigen, het consultatiebureau, bibliotheek, kinderopvang en een kleuterschool zorgen we dat ouders al vroeg in beeld zijn. Wanneer een kind risico loopt op een taalachterstand, helpen we ouders om thuis een taalrijke omgeving te creëren. We investeren ook in een goede relatie met ouders, zodat duidelijk wordt of zij zelf ondersteuning nodig hebben bij hun basisvaardigheden. Dit sluit aan bij de *Nota Onderwijsachterstandenbeleid 2024–2027*, door de raad vastgesteld eind 2023 vastgesteld.

4.2 Rol van de bibliotheek

Bibliotheek Maastricht vervult een centrale en verbindende rol binnen de gezinsaanpak rond basisvaardigheden. Met tien procent van het WEB-budget ⁴ontwikkelt de bibliotheek een gezinsaanpak die aansluit bij regionale afspraken én bij de leefwereld van Maastrichtse gezinnen. De bibliotheek werkt hierbij nauw samen met de lokale coalitie Kansrijke Start, een samenwerkingsverband van partners uit het medisch en sociaal domein dat zich richt op vroegtijdige ondersteuning van (aanstaande) ouders en jonge kinderen. Via deze samenwerking wordt het bibliotheekaanbod verbonden aan bestaande netwerken en vindplaatsen rondom gezinnen. Daarnaast werkt de bibliotheek samen met Stichting Lezen en Schrijven, die expertise inbrengt op het gebied van laaggeletterdheid, bewustwording en het bereiken van volwassenen met beperkte

⁴ WEB-budget: Het WEB-budget is rijksbudget dat gemeenten ontvangen op grond van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Dit budget is bedoeld voor het inkopen en organiseren van volwasseneneducatie, zoals taalcursussen, rekenen en digitale vaardigheden voor volwassenen (18+), met als doel het versterken van basisvaardigheden, zelfredzaamheid en participatie.

basisvaardigheden. Zo fungeert de bibliotheek als een laagdrempelige schakel waar preventie, signalering en ondersteuning samenkomen.

4.3 Waarom dit nodig is

In onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg is veel aandacht voor (voor)lezen, omdat dit de basis legt voor taalontwikkeling. Toch laten cijfers uit 2023 zien dat de leesvaardigheid van kinderen en jongeren snel daalt. Daarom richt de GGG zich nadrukkelijk op ouders: zij spelen een belangrijke rol in het voorkomen van taalachterstanden en het doorbreken van laaggeletterdheid.

Gemeenten hebben vanaf 2025 de regierol in deze GGG-aanpak. Maastricht doet sinds 2023 mee aan de uitrolfase. Eerst is het netwerk opgebouwd; vanaf 2024 zijn de eerste activiteiten voor gezinnen met lage basisvaardigheden gestart.

4.4 Wat doen we structureel?

	Wat doen we?	Wie is verantwoordelijk?
Brugfunctionarissen bij kindcentra	We versterken de inzet van brugfunctionarissen VVE door hun rol in het vroeg signaleren van risico's op ontwikkel- en taalachterstanden verder uit te bouwen. Zij ondersteunen pedagogisch professionals en scholen bij het toepassen van taalrijke routines, het herkennen van lage basisvaardigheden bij ouders en het gericht doorverwijzen naar passende ondersteuning. Daarmee zorgen zij nu al voor verbinding tussen opvang, school, ouders en de gemeentelijke gezins- en taalstructuur.	Brugfunctionarissen kindcentra, kinderopvang, primair onderwijs, projectgroep GGG, gemeente Maastricht Jeugd en onderwijs, Bibliotheek Maastricht
Taalontwikkeling jonge kinderen	• We versterken BoekStart en activiteiten in kinderopvang en bibliotheken. • We organiseren structureel voorleesuurtsjes in diverse talen in de bibliotheken. • We organiseren voorleesuurtsjes in Speelpan Oost en West van Trajekt. • We zetten PageTurner cursussen en de Voorleesexpres structureel in. • Gratis bibliotheeklidmaatschap t/m 27 jaar en voor deelnemers Digi-Taalhuis-programma's; • We voeren Taalrijke Start uit door ouders al vroeg te ondersteunen bij het creëren van een taalrijke omgeving. Dit doen we door het delen van een taalkalender en een eerste voorleesboek. • Bibliotheek Maastricht zet een gezinsconsulent taal in, die ouders helpt om taal een vast plek te geven in de opvoeding. Kinderen die op 14-maanden leeftijd een VVE-indicatie krijgen, worden ondersteund totdat zij vanaf 2	Bibliotheek Maastricht i.s.m. kindpartners, GGD (Taalrijke start), projectgroep GGG, verloskundigen, consultatiebureau's

	jaar terechtkunnen in een VVE-gecertificeerde kinderopvanglocatie.	
Versterking van taalontwikkeling bij peuters in samenwerking met kinderopvang en sport	We versterken taal preventief, onder andere door taal te verweven in beweegaanbod van combinatiefunctionarissen sport en onderwijs voor peuters van 2-4 jaar in kinderopvanglocaties. Deze aanpak wordt toegepast rondom de SLO doelen op diverse kinderopvanglocaties en past binnen het convenant gezond kindcentrum in beweging.	Gemeente Maastricht – afdeling Sport en Bewegen, kindcentra

4.5 Extra inzet

	Waarom nodig?	Wie is verantwoordelijk?
Versterken samenwerking tussen partners basisvaardigheden	We brengen lage basisvaardigheden nadrukkelijker onder de aandacht door dit thema structureel te agenderen in stedelijke gremia, zoals de stedelijke coördinatiegroep (OAB) en de Stuurgroep Rijke Schooldag. We vergroten de bewustwording bij partners en vragen hun actieve betrokkenheid via trainingen en deelname aan werkgroepen.	Gemeente Maastricht – afdeling jeugd en onderwijs, kindcentra
Doorontwikkeling nieuwe voorzieningen	In het najaar van 2026 lanceren we het het Digi-Taalhuis, onder regie van bibliotheek Maastricht. Vanaf 2027 borgen we dit door structureel te investeren in coördinatie (medewerker bibliotheek Maastricht als Taalhuiscoördinator), het actualiseren van het aanbod en het duurzaam organiseren van de samenwerking met partners. We zorgen voor vaste openingstijden, een stabiel vrijwilligers- en professionalsteam, structurele monitoring en een duidelijke verwijsroute vanuit gemeente, bibliotheek en wijkpartners.	Digi-taalhuis Maastricht, bibliotheek Maastricht, gemeente Maastricht –afdeling jeugd en onderwijs
Versterken gezinsaanpak (GGG)	We breiden onze gezinsgerichte aanpak vanuit de projectgroep GGG verder uit. We investeren in les- en spelmaterialen en breiden de doorgaande lijn thuis-opvang-school verder uit. We houden ons bereik bij in een (regionaal) monitoringssysteem.	Gemeente Maastricht - afdeling jeugd en onderwijs, bibliotheek Maastricht, projectgroep GGG
Taalontwikkeling jonge kind	We onderzoeken of we het voorleesuurkje ook bij andere partners kunnen aanbieden, zodat er een goede spreiding over de stad ontstaat en jonge ouders dit moment kunnen gebruiken om elkaar te ontmoeten.	Bibliotheek Maastricht (Boekstart) i.s.m. kindpartners, GGD (Taalrijke start), projectgroep GGG.
We breiden de samenwerking met scholen en kinderopvang verder uit.	We onderzoeken samen waar de bibliotheek nog verder uitgebreid kan worden op scholen (programma bibliotheek op school) en bieden we voor onderwijzend personeel diverse scholingen aan. We zoeken een actievere samenwerking met de brugfunctionarissen kindcentra.	Bibliotheek Maastricht, gemeente Maastricht - afdeling jeugd en onderwijs, onderwijspartners, , projectgroep GGG.

4.6 Verbinding met andere programma's

De aanpak sluit aan bij verschillende lokale, regionale en landelijke initiatieven:

- **Trendbreuk Zuid-Limburg**, dat inzet op het verkleinen van achterstanden in één generatie, met taal als speerpunt.
- De **Educatieve Agenda Maastricht** waarin afspraken met onderwijs- en kinderopvangpartners zijn gemaakt over taal, ouderbetrokkenheid en een rijke leeromgeving.
- **Kansrijke Start** wat zich richt op een gezonde en veilige ontwikkeling in de eerste 1.000 dagen door nauwe samenwerking tussen zorg, welzijn en gemeenten.
- **Lokaal onderwijsachterstandenbeleid**, waarin aandacht voor taalontwikkeling een vaste pijler vormt.
- **Gezond kindcentrum in beweging**, programma dat zich richt op een gezonde generatie. Het onderliggende convenant en de positionering van de combinatiefunctionarissen sport en bewegen is hierin geborgen.

5 Pijler 3: Signaleren van beperkte basisvaardigheden

In Maastricht werken we aan een stad waarin iedereen de kans krijgt basisvaardigheden te versterken en volwaardig mee te doen. Dat vraagt om meer dan losse initiatieven: het vraagt om samenhang, afstemming en gedeelde verantwoordelijkheid. Daarom kiezen we voor een integrale aanpak waarin partners uit onderwijs, zorg, welzijn, sport, gezondheid, werkgevers, vrijwilligersorganisaties en de gemeente nauw samenwerken. Door kennis, netwerken en ervaringen te bundelen, bereiken we meer inwoners en sluiten we beter aan bij wat zij nodig hebben.

5.1 Signaleren in een sterk netwerk

Binnen deze aanpak werken we met een breed netwerk van partners, waaronder het Leven Lang Ontwikkelen Collectief, JGZ, Bibliotheek Maastricht, Trajekt, KCEM, MTB, Podium24. Samen zorgen zij voor signalering, toeleiding, ondersteuning en toegankelijke leeromgevingen. Gemeentelijke medewerkers en maatschappelijke partners stellen zelf geen diagnose van het niveau van basisvaardigheden. Zij herkennen mogelijke signalen, maken het onderwerp op een respectvolle manier bespreekbaar en bespreken met de inwoner of ondersteuning gewenst is. Een verdiepende intake of beoordeling vindt plaats door een daarvoor deskundige uitvoeringspartner. Deelname aan educatie wordt afgestemd op de persoonlijke situatie, ontwikkelmogelijkheden en doelen van de inwoner.

5.2 Wat doen we structureel?

	Omschrijving	Wie is verantwoordelijk?
Vroeg bereiken gezinnen	We bereiken gezinnen al vroeg via verloskundigen, consultatiebureaus, bibliotheek en VVE-partners, zodat risico's op taalachterstand snel worden gesignaleerd en ouders tijdig ondersteuning krijgen bij het creëren van een taalrijke thuisomgeving.	GGD, verloskundigen, coalitie Kansrijke start, bibliotheek Maastricht (Boekstart), projectgroep GGG, coalitie Taalrijke start
Lage basisvaardigheden zichtbaar maken	We maken lage basisvaardigheden zichtbaar door presentaties van Bibliotheek Maastricht te geven aan gemeentelijke beleidsterreinen en andere partners. Daarnaast ontwikkelen we structureel inzetbare (opgenomen) webinars, zodat alle partners in Maastricht op elk moment toegang hebben tot basiskennis en bewustwording over lage basisvaardigheden.	Bibliotheek Maastricht
Herkennen en doorverwijzen (toegepast)	We versterken het vroegtijdig herkennen van problemen door signalering door te verwijzen naar het Digi-Taalhuis en zorgen voor een duidelijke doorverwijzing naar (in)formeel onderwijs wanneer dat passend is. In samenwerking met Vista is er een Workshop Sterk aan het Werk ontwikkeld. In de workshop verkent de inwoner samen met een deskundige welke taal-, reken- en digitale vaardigheden al aanwezig zijn en op welke onderdelen verdere ontwikkeling	Digi-Taalhuis, Vista-College, Bibliotheek Maastricht, alle uitvoeringspartners

	behulpzaam kan zijn voor het dagelijks leven, participatie of werk.	
Signaleren basisvaardigheden binnen werk en participatie	We besteden structureel aandacht aan basisvaardigheden binnen intake-, diagnose- en voortgangsgesprekken van inwoners die ondersteuning ontvangen richting werk of participatie. Bij signalen van beperkte basisvaardigheden vindt een warme overdracht plaats naar passend aanbod, waaronder de workshop Sterk aan het Werk, het Digi-Taalhuis of VISTA College.	Gemeente Maastricht – afdeling Sociale Zekerheid, Podium24, MTB, VISTA College

5.3 Extra inzet

	Waarom nodig	Wie is verantwoordelijk?
Scholing 'herkennen en doorverwijzen'	Er is nu geen scholingsaanbod/ bewustwordingsaanbod voor de medewerkers van de Gemeente Maastricht. Medewerkers en partners leren lage basisvaardigheden herkennen en goed doorverwijzen. Dit vraagt extra middelen.	Gemeente Maastricht - afdeling jeugd en onderwijs, Learn, Stichting Lezen en Schrijven, , bibliotheek Maastricht
Lokaal beleidsoverleg	We richten een intern gemeentelijk uitvoerend beleidsoverleg lage basisvaardigheden in om kennis te delen, beleid op elkaar af te stemmen en een gezamenlijke aanpak te borgen. Dit overleg wordt geïnitieerd vanuit de afdeling Jeugd en Onderwijs en zorgt voor verbinding tussen domeinen zoals jeugd, onderwijs, sociaal domein en communicatie.	Gemeente Maastricht – afdeling jeugd en onderwijs
Workshop Sterk aan het Werk	Om meer inwoners met beperkte basisvaardigheden tijdig te bereiken, verankeren we de regionale workshop Sterk aan het Werk binnen de lokale werk- en participatieketen. De workshop ondersteunt consulenten en trajectbegeleiders bij het herkennen van mogelijke beperkingen in taal, rekenen en digitale vaardigheden. Hierdoor hoeven medewerkers dit niet zelf te beoordelen en ontstaat een toegankelijke route naar passende scholing. Vanaf 2027 nemen we de workshop op in de werkprocessen van Sociale Zekerheid Maastricht. Consulenten Werk en Inkomen, participatiecoaches en trajectbegeleiders kunnen inwoners rechtstreeks aanmelden. Met instemming van de inwoner worden de relevante uitkomsten betrokken bij het opstellen of actualiseren van een passend ontwikkel- of re-integratieplan. Daarbij wordt vastgelegd welke ondersteuning aansluit bij de mogelijkheden en doelen van de inwoner.	Gemeente Maastricht - afdeling Sociale Zekerheid, VISTA College, Bibliotheek Maastricht

6 Pijler 4: Versterken van basisvaardigheden door volwassenen-scholing

In Maastricht zetten we in op leren dat dichtbij mensen staat.

Basisvaardigheden zijn een belangrijke voorwaarde voor duurzame arbeidsmarktparticipatie. Daarom verbinden we scholing nadrukkelijk aan werk, participatie en ontwikkeling. Voor inwoners met een uitkering of grote afstand tot de arbeidsmarkt maken taal-, reken- en digitale vaardigheden onderdeel uit van hun ontwikkelroute. Waar mogelijk combineren we scholing met praktijkervaring, werkervaringsplaatsen en participatietrajecten

Met inzet op scholing zorgen we ervoor dat inwoners op plekken waar ze toch al komen (vindplaats) — in de bibliotheek, in de wijk, bij sport, inburgering, werkplaats of één-op-één met een vrijwilliger — kunnen werken aan hun taal-, digitale en andere basisvaardigheden.

We kiezen voor een praktische aanpak: laagdrempelig, persoonlijk en altijd gericht op wat iemand nodig heeft om verder te komen. Door samen te werken met partners in de stad en signalen vroeg op te pikken, bieden we inwoners direct passende ondersteuning. Zo bouwen we stap voor stap aan een Maastricht waar iedereen mee kan doen en zich kan blijven ontwikkelen.

6.1 Wat doen we structureel?

	Omschrijving	Wie is verantwoordelijk?
NT1-inwoners die deelnemen aan volwassenenonderwijs (van 15% naar 30%)	Regionaal hebben we de doelstelling gesteld om het aantal mensen met NT1 dat deelneemt aan het volwassenenonderwijs bij Vista te vergroten van 15% naar 30%. Dit is geen doel op zich, maar een middel om gezondheid te verbeteren, armoede te bestrijden, welzijn te verbeteren, eenzaamheid tegen te gaan en participatie op de arbeidsmarkt en in de samenleving te vergroten en kinderen kansrijker op te voeden.	Vista-college i.s.m. regio, gefinancierd vanuit WEB-middelen ⁵
Informele taal- en digitale lessen	We zorgen voor een breed en toegankelijk aanbod aan taallessen en digitale vaardigheden in de stad, zodat inwoners op verschillende	Digi-Taalhuis Maastricht

⁵ De WEB-middelen zijn rijks gelden voor volwasseneneducatie op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. Gemeenten ontvangen deze middelen via een specifieke uitkering, waarbij het budget landelijk wordt vastgesteld en via SiSa wordt verantwoord. In Zuid-Limburg wordt het regionale budget beheerd door centrumgemeente Heerlen, in samenwerking met de regiogemeenten. Binnen dit budget worden zowel formele als non-formele trajecten gefinancierd. Ondanks incidentele verhogingen in 2024–2025 blijft het beschikbare budget structureel ontoereikend om alle volwassenen met beperkte basisvaardigheden te bereiken.

	niveaus kunnen oefenen met lezen, schrijven, spreken, luisteren en computervaardigheden. Vanuit het Digi-Taalhuis bieden bibliotheek Maastricht, Trajekt en KCEM hiervoor taallessen (A1–B1), uitspraaktraining, taalbegeleiding, taalmaatjes, taal- en digicafés, voorleesactiviteiten, boekenclubs, computerlessen en een informatiepunt voor de digitale overheid. Hiermee krijgen inwoners meerdere laagdrempelige routes om hun basisvaardigheden te versterken.	
Camouflage aanbod	• We bieden een divers “camouflage” aanbod aan. Deze workshops hebben een andere insteek dan basisvaardigheden, zoals Dress for Success, waarbij laagdrempelig taal- en digitale vaardigheden worden geïntrigeerd. • Dit aanbod is voor zowel NT1- als NT2-inwoners. • Gratis bibliotheeklidmaatschap voor deelnemers van Taalhuis-programma's	Bibliotheek Maastricht, Trajekt, Stichting MEE,
Vindplaats-is-werkplaats	We organiseren basisvaardigheden op locaties waar inwoners al aanwezig zijn, zoals MTB, participatieplaatsen, werkervaringslocaties en andere re-integratievoorzieningen. Hierdoor wordt leren onderdeel van het dagelijkse traject richting werk. Wanneer voldoende deelnemers aanwezig zijn onderzoeken we samen met VISTA College de mogelijkheid om onderwijs op locatie aan te bieden.	Gemeente Maastricht – afdeling Sociale Zekerheid, vindplaatsen zoals MTB, Vista college, Regio Zuid-Limburg
Informele sociale en gezondheidsvaardigheden	We sluiten aan bij het diverse aanbod van MEE Zuid-Limburg om inwoners te ondersteunen bij het vergroten van hun gezondheidsvaardigheden. Via trainingen zoals sociale vaardigheden, de supermarktsafari en andere praktische leefstijlmodules helpen we inwoners om gezondere keuzes te maken en hun dagelijks functioneren te versterken.	MEE Zuid-Limburg
Bibliotheek als ontmoetingsplek	We versterken de bibliotheek als laagdrempelige ontmoetingsplek waar inwoners binnen kunnen lopen voor taal, digitale ondersteuning en sociale verbinding.	Bibliotheek Maastricht
Sport als leerplek	We ontwikkelen sport als leerplek in de veerkrachtige wijken, waarbij sportactiviteiten worden gecombineerd met aandacht voor lage basisvaardigheden. Buurtsportcoaches worden hiervoor getraind, zodat zij taal, communicatie en basisvaardigheden spelenderwijs kunnen verweven in hun aanbod.	Gemeente Maastricht, afdeling Maastricht Sport, project veerkrachtige wijken
Arbeidsmarktgerichte leerroute basisvaardigheden	Een deel van de inwoners beschikt over onvoldoende taal-, reken- of digitale vaardigheden om succesvol deel te nemen aan scholing, werk of praktijkleren. Door	Gemeente Maastricht – afdeling Sociale Zekerheid, MTB, Podium24, VISTA College

	basisvaardigheden expliciet te koppelen aan arbeidsmarktontwikkeling vergroten we de kans op duurzame uitstroom en deelname aan Leven Lang Ontwikkelen. We ontwikkelen samen met MTB, Podium24 en VISTA College een arbeidsmarktgerichte leerroute waarin basisvaardigheden worden gecombineerd met werknemersvaardigheden, praktijkleren en beroepsoriëntatie. Beoogd resultaat: deelnemers kunnen beter functioneren binnen hun traject, zetten een vervolgstap naar scholing of participatie, of vergroten hun kansen op het vinden en behouden van werk.	
--	---	--

7 Budget

De huidige werkzaamheden rondom basisvaardigheden zijn ingebed in bestaande financieringsstromen, waaronder de gemeentelijke begroting en middelen van externe partners zoals GGD Zuid-Limburg, VISTA College en de regionale WEB-gelden. Daarnaast ontvangt de bibliotheek financiering via de regionale subsidieregeling die door centrumgemeente Heerlen wordt vastgesteld, conform het regioplan. De hoogte van de bijdrage per gemeente is afhankelijk van het inwonertal en het aantal gemeenten dat door een bibliotheekorganisatie wordt bediend. De bedragen worden jaarlijks bepaald in de Rijksbegroting. Voor 2025 ontving Bibliotheek Maastricht een bijdrage van **€79.032**, die door Heerlen wordt verdeeld op basis van DUO-cijfers.

Deze bestaande middelen maken het mogelijk om het huidige niveau van ondersteuning en educatie te continueren, maar bieden geen ruimte voor uitbreiding of versterking. Om de aanpak van lage basisvaardigheden daadwerkelijk te intensiveren is aanvullende inzet noodzakelijk. Het gaat daarbij om:

Wat gaan we doen	Wie gaat dit doen
Praktijk trainingen aanbieden voor interne medewerkers om signalering en doorverwijzing te versterken. (zie pijler 1)	Gemeente Maastricht Learn, Bibliotheek Maastricht, Stichting Lezen en Schrijven i.c.m. Hetsen en Visschers (Acteursbureau)
Beleidsmedewerker Jeugd en Onderwijs De beleidsmedewerker Jeugd en Onderwijs draagt bij aan een samenhangende gemeentelijke aanpak van lage basisvaardigheden. Vanuit het beleidsveld Onderwijs en Jeugd fungeert de medewerker als verbindende schakel tussen beleid, uitvoering en regionale partners en stimuleert hij/zij de samenwerking tussen relevante gemeentelijke domeinen en maatschappelijke organisaties. De beleidsmedewerker is organisatorisch ondergebracht bij Onderwijs en Jeugd en vervult vanuit die rol een domeinoverstijgende functie. Prioritering vindt plaats in afstemming met de betrokken beleidsterreinen, waaronder Jeugd en Onderwijs, Sociale Zekerheid, Gezondheid, Communicatie en Dienstverlening. Taken • <u>Beleidsontwikkeling en advisering</u> Signaleren van landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen op het gebied van lage basisvaardigheden en deze vertalen naar gemeentelijk beleid, bestuurlijke advisering en uitvoeringsafspraken. • <u>Samenwerking en afstemming</u> Organiseren en ondersteunen van de gemeentelijke werkgroep lage basisvaardigheden en bevorderen van de samenwerking tussen interne beleidsterreinen, de bibliotheek en maatschappelijke partners. • <u>Regionale vertegenwoordiging</u> Vertegenwoordigen van de gemeente in regionale en lokale samenwerkingsverbanden (onder andere	Gemeente Maastricht – afdeling jeugd en onderwijs

WEB-regio, 3G-regio, GGG en Digi-Taalhuis) en zorgdragen voor de vertaling van regionale afspraken naar de lokale praktijk. • <u>Kennisdeling en bewustwording</u> Bevorderen van bewustwording rondom lage basisvaardigheden binnen de gemeentelijke organisatie, onder andere door het initiëren en ondersteunen van kennis- en signaleringsactiviteiten. • <u>Netwerkontwikkeling</u> Onderhouden en versterken van relaties met relevante partners binnen Maastricht en de regio, waaronder onderwijs, bibliotheek, welzijnsorganisaties en omliggende gemeenten. • <u>Beleids- en uitvoeringsverbinding</u> Bevorderen dat lage basisvaardigheden worden meegenomen binnen relevante beleidsterreinen, zoals armoede, participatie, gezondheid en jeugd, en bijdragen aan een integrale aanpak voor inwoners. • <u>Monitoring en voortgang</u> Volgen van relevante ontwikkelingen, resultaten en signalen uit de praktijk en bijdragen aan de monitoring en doorontwikkeling van de gemeentelijke aanpak.	
Duurzaam borgen van het Taalhuis - Coördinator Taalhuis - Structurele inzet voor het Taalhuis vanuit KCEM en Trajekt	Bibliotheek + Gemeente (structurele financiering)
Inzet BoekStartcoach (0,6 fte) – activiteiten en doel Voor de versterking van de taalontwikkeling van jonge kinderen vragen wij budget voor de inzet van een BoekStartcoach (0,6 fte). Deze functie is essentieel voor het uitbreiden en structureel borgen van leesbevordering voor kinderen van 0 tot 6 jaar en hun opvoeders. De BoekStartcoach draagt bij aan het vergroten van taalvaardigheid op jonge leeftijd en vormt een belangrijke schakel binnen het onderwijsachterstandenbeleid. De BoekStartcoach wordt ingezet voor de volgende activiteiten: • Het uitvoeren en uitbreiden van BoekStartactiviteiten op consultatiebureaus, kinderopvanglocaties en basisscholen; • Het begeleiden en ondersteunen van pedagogisch professionals en leerkrachten bij het integreren van leesbevordering in hun dagelijkse praktijk; • Het verzorgen van deskundigheidsbevordering en trainingen op het gebied van (voor)lezen en taalstimulering; • Het versterken van ouderbetrokkenheid, onder meer door het organiseren van ouderbijeenkomsten en het stimuleren van voorlezen thuis;	Bibliotheek/ Beleid jeugd en onderwijs + kinderopvang en consultatiebureau's

• Het signaleren van taalachterstanden en het toeleiden naar passende ondersteuning; • Het uitbreiden en beter spreiden van voorleesactiviteiten door samenwerking met aanvullende partners in de stad, zodat deze tevens functioneren als laagdrempelige ontmoetingsmomenten voor jonge ouders. Met deze inzet wordt beoogd dat meer kinderen vroegtijdig taalvaardig worden, ouders beter worden ondersteund bij de taalontwikkeling van hun kind en kinderopvangorganisaties en scholen structureel werken aan leesbevordering. De BoekStartcoach vervult daarnaast een belangrijke rol als verlengstuk van de VVE-aanpak. Kinderen met een risico op een taalachterstand ontvangen via het consultatiebureau vanaf ongeveer 14 maanden een VVE-indicatie. In de praktijk ontstaat hierbij een tussenliggende periode, omdat kinderen pas vanaf 2 jaar kunnen deelnemen aan een VVE-programma in Maastricht. Juist in deze periode biedt de BoekStartcoach ondersteuning aan ouders door hen handvatten te geven voor het creëren van een taalrijke thuisomgeving en het stimuleren van voorlees- en taalactiviteiten in het gezin. Deze inzet sluit aan bij wetenschappelijke inzichten dat de eerste 1.000 dagen van een kind van cruciaal belang zijn voor de ontwikkeling van taal- en andere basisvaardigheden. Door ouders al vóór de start van een VVE-traject te ondersteunen, wordt de kans vergroot dat kinderen met een sterkere taalbasis aan hun voorschoolse ontwikkeling beginnen. Daarmee draagt de BoekStartcoach direct bij aan de doelstellingen van het onderwijsachterstandenbeleid. Aanvullend worden startmiddelen aangeschaft voor circa 4.000 dreumesen en peuters met een VVE-indicatie. Deze materialen ondersteunen ouders bij het thuis stimuleren van taalontwikkeling en helpen kinderen zich voor te bereiden op deelname aan een VVE-programma. De startmiddelen vormen een belangrijk instrument voor de BoekStartcoach om de ondersteuning van gezinnen concreet en effectief vorm te geven.	
Om inwoners beter te bereiken zet de gemeente Maastricht in op toegankelijke, doelgerichte communicatie met eenvoudige taal, ondersteunend beeldmateriaal en verschillende formats. Dit vraagt extra expertise, tijd en middelen. De gemeente herschrijft teksten en brieven in eenvoudige taal, zodat iedereen kan meedoen. Begrijpelijkheid wordt getoetst door inwoners zelf via een Meeleesgroep (in samenwerking met MEE Zuid-Limburg), die vier keer per jaar bijeenkomt en advies geeft over gemeentelijke teksten. Dit draagt bij aan betere toegankelijkheid van informatie en burgerparticipatie, met aandacht voor mensen met lage taalvaardigheid, een verstandelijke beperking of niet-aangeboren hersenletsel.	Gemeente Maastricht - communicatieafdeling + Stichting MEE Zuid-Limburg

7.1 Budget uitvoeringsagenda verdeeld per jaar

Wat?	2027	2028	2029	2030
praktijktraining	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00
Beleidsmedewerker Jeugd en Onderwijs (0,4 FTE)	€ 47.500,00	€ 47.500,00	€ 47.500,00	€ 47.500,00
Digi-Taalhuis (duurzaam borgen)	€ 70.000,00	€ 70.000,00	€ 70.000,00	€ 70.000,00
Boekstartcoach (0,6 FTE)	€ 40.800,00	€ 40.800,00	€ 40.800,00	€ 40.800,00
MEE-meeleesgroep	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00
4000 stuks startmiddelen Boekstart in de kinderopvang	€ 11.500,00			
Uitvoering motie kinderkrant	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Totaal per jaar	€ 189.800,00	178.300,00	€ 178.300,00	€ 178.300,00
Dekking	2027	2028	2029	2030
bijdrage zoals opgenomen in collegebegroting	-€ 100.000,00	-€ 100.000,00	-€ 100.000,00	-€ 100.000,00
Digi-Taalhuis (duurzaam borgen) dekking via OAB 1 jaar	-€ 70.000,00			
Boekstartcoach (0,2 FTE) dekking via bibliotheek	-€ 13.600,00	-€ 13.600,00	-€ 13.600,00	-€ 13.600,00
Boekstartcoach (0,4 FTE) dekking via Reguliere onderwijsmiddelen	-€ 6.200,00	-€ 27.200,00	-€ 27.200,00	-€ 27.200,00
Bijdrage reguliere onderwijsmiddelen		-€ 37.500,00	-€ 37.500,00	-€ 37.500,00
Totaal per jaar	-€ 189.800,00	178.300,00	178.300,00	178.300,00
Nog te dekken	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00

8 Monitoring

Wat gaan we doen?	Hoe gaan we dit monitoren/evalueren?	Wanneer?
Heldere taal voor inwoners	We volgen en verbeteren deze aanpak continu. Via het Maastrichtpanel en het in te richten MEE-leespanel ontvangen we feedback van inwoners en medewerkers over begrijpelijkheid en toegankelijkheid in onze communicatie-uitingen om te zorgen dat deze duidelijk en inclusief blijven. De voortgang en bevindingen worden minimaal jaarlijks gerapporteerd aan het management en bestuur, zodat zij kunnen sturen op verdere verbeteringen. Deze rapportage zal onderdeel zijn van de jaarlijkse evaluatie van het gehele uitvoeringsplan.	Jaarlijks
Scholing herkennen en doorverwijzen	We monitoren de scholing door via Learn bij te houden: - welke afdelingen zich inschrijven, - hoeveel medewerkers deelnemen - de cursus volledig wordt gevuld,	Jaarlijks, beginnend medio 2027.

	- door na afloop via een korte enquête te evalueren in hoeverre deelnemers de opgedane kennis kunnen toepassen en waar het aanbod eventueel verbeterd moet worden.	
Preventie van taalachterstand bij kinderen	Bibliotheken ontvangen voor de duur van het regioplan (2025-2030) een subsidie vanuit het WEB-budget. De hoogte van de subsidie is o.a. afgestemd op de omvang van de gemeente en het percentage laaggeletterdheid per gemeente. Met iedere gemeente zijn daarom inspannings- en resultaatafspraken gemaakt. De activiteiten van de bibliotheek richten zich op: 1. bewustwording en deskundigheidsbevordering bij kindpartners; 2. bewustwording bij ouders; 3. gezinsactiviteiten (zoals Kids en Koffie) 4. ondersteuningstraject voor individuele gezinnen; 5. toeleiding van ouders naar een vervolgtraject (zoals het (Digi)Taalhuis of VISTA College). Dit wordt gemonitord door middel van cijfers in bezoeken en gekoppelde hulp/doorverwijzing	Jaarlijks, op basis van het regioplan lage basisvaardigheden Zuid-Limburg
Verbinding in diverse programma's lage basisvaardigheden, gekoppeld aan de doelen - preventie van taalachterstand bij kinderen - Opsporen van beperkte basisvaardigheden	Afdeling Jeugd en Onderwijs verbindt de verschillende programma's en analyseert deze gegevens om trends, kansen en knelpunten te signaleren, zodat we gezamenlijk gericht kunnen bijsturen. Afdeling Jeugd en Onderwijs brieft dit in diverse gremia, waaronder het integraal intern overleg lage basisvaardigheden, intern overleg gezondheid, GGG-overleg, Digi-Taalhuisoverleg.	1x per jaar, startend vanaf jan 2027
Doorontwikkeling nieuwe voorzieningen	We monitoren het Digi-Taalhuis structureel door het bereik, de openingstijden, het gebruik van de voorzieningen, en de inzet van vrijwilligers en professionals vast te leggen in een centraal registratiesysteem. De Digi-Taalhuiscoördinator analyseert deze gegevens periodiek, signaleert trends en knelpunten, en koppelt dit terug aan alle partners (bibliotheek, gemeente Maastricht afdeling jeugd en onderwijs, KCEM, Trajekt) om gezamenlijke bijsturing mogelijk te maken. Daarnaast evalueren we jaarlijks de kwaliteit en toegankelijkheid van het aanbod via enquêtes onder bezoekers, vrijwilligers	Jaarlijks vanaf 2027

	en verwijzers, zodat we het programma duurzaam kunnen doorontwikkelen en de verwijr routes waar nodig kunnen versterken.	
Preventie van taalachterstand bij kinderen - Versterken GGG-aanpak	We sluiten aan bij het regionaal monitoringssysteem en stellen hieruit onze lokale doelen bij.	Vanaf 2025
Basisvaardigheden en werk	We monitoren het aantal inwoners bij wie mogelijke beperkte basisvaardigheden zijn gesignaleerd, het aantal gevoerde vervolgesprekken, warme overdrachten vanuit Sociale Zekerheid, deelnemers aan de workshop Sterk aan het Werk en deelnemers die starten met passend scholingsaanbod. Daarnaast volgen we de vervolgstap naar participatie, scholing, praktijkleren of werk en, waar de beschikbare gegevens dit verantwoord toelaten, het behoud van deze stap. De resultaten gebruiken we om de lokale route van signalering naar deelname en ontwikkeling te verbeteren.	Jaarlijks vanaf 2027 (haalbaarheid controleren?)

9 Bronvermelding

- 1 Voorblad gegenereerd met behulp van kunstmatige intelligentie (AI), gemaakt door Microsoft Copilot.
- 2 Stichting Lezen en Schrijven & Erasmus Universiteit Rotterdam. (2023). *Laaggeletterdheid als barrière voor participatie: Waar een wil is, is nog geen weg.*
- 3 De Greef, M. (2025). *Impact educatietrajecten Zuid-Limburg 2024–2025.*
- 4 Stichting Lezen en Schrijven. (2025). *Training herkennen en doorverwijzen lage basisvaardigheden.*
- 5 Expertisepunt Basisvaardigheden. (2022). *Kennisdocument: Basisvaardigheden en een licht verstandelijke beperking.*
- 6 Expertisepunt Basisvaardigheden. (2024). *Hoe bereik je mensen die moeite hebben met lezen en schrijven? Wat werkt volgens experts?*
- 7 PwC & Stichting Lezen en Schrijven. (2018). *Maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid.*
- 8 Stichting Lezen en Schrijven. (2024). *Beleidsbrief: Onderzoek integrale aanpak basisvaardigheden.*
- 9 PIAAC. (2023). *Kernvaardigheden van volwassenen: Resultaten van de Nederlandse survey 2023.*
- 10 Basisvaardighedeninzicht. (z.d.). *Homepage*. Geraadpleegd op 28 oktober 2025, van <https://www.basisvaardighedeninzicht.nl>

10 Bijlagen

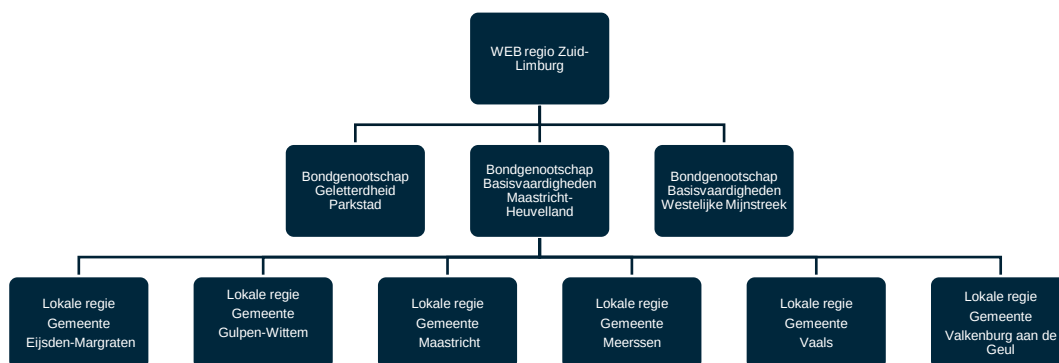
10.1 Beleidskaart Armoede en Schulden 'Ik zie je'

De Maastrichtse aanpak van armoede en schulden

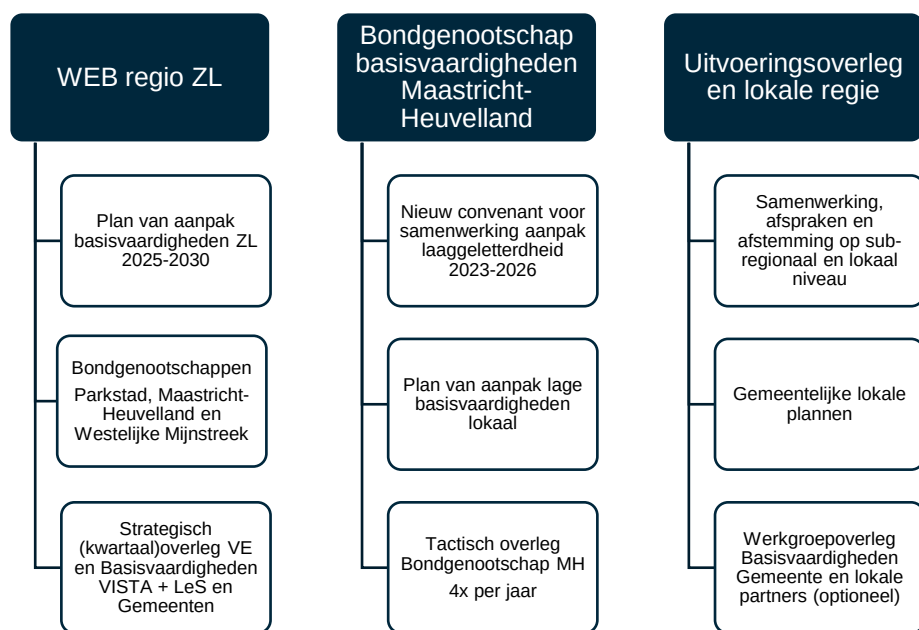
PIJLER >	PREVENTIE	BEREIK	LASTENBEPERKING	ONDERSTEUNING	PERSPECTIEF
WAT WILLEN WE?	We willen zo veel mogelijk voorkomen dat Maastrichtenaars in armoede of schulden terecht komen	We willen zo veel mogelijk Maastrichtenaars in armoede of schulden bereiken, en bereikbaar zijn voor hen	We willen de lasten van Maastrichtenaars in (energie)armoede beperken, voor zover wij daar invloed op hebben	We willen Maastrichtenaars in armoede of schulden ondersteunen en hun ontwikkeling en participatie faciliteren	We willen zo veel mogelijk Maastrichtenaars helpen om uit de armoede en schulden te komen
RESULTAAT	Maastrichtenaars krijgen hulp bij het voorkomen (of erger voorkomen) van armoede en schulden	Maastrichtenaars in armoede of schulden maken gebruik van de hulp die voor hen beschikbaar is	Maastrichtenaars in (energie)armoede hebben meer financiële ruimte	Maastrichtenaars in armoede of schulden krijgen ondersteuning en kunnen ontwikkelen en meedoen	1. Maastrichtenaars zijn duurzaam aan het werk, ondernemen duurzaam of participeren naar vermogen 2. Maastrichtenaars zijn duurzaam uit de schulden, of hebben schuldenrust
HOE GAAN WE DAT BEREIKEN?	Hulp bij verbetering of aanleren van basisvaardigheden aan (nieuwe) Maastrichtenaars organiseren, faciliteren en financieren Lessen in financiële kennis en vaardigheden en persoonlijke hulp bij schoolwerk aan kinderen en jongeren financieren Persoonlijke hulp bij administratieve subsidieën en budgetbeheer organiseren Goede start nieuwe Maastrichtenaars faciliteren Van school naar duurzaam werk ondersteunen en stimuleren	Communiceren op een manier die aansluit bij en gericht is op Maastrichtenaars in of met risico op armoede of schulden Laagdrempelige, fysieke toegang tot hulp, dichtbij de Maastrichtenaars in of met risico op armoede of schulden organiseren en financieren Proactief diensten verlenen aan Maastrichtenaars in armoede of schulden	Gemeentelijke belastingen kwijtschelden Betaalbaar energieverbruik realiseren voor Maastrichtenaars in (energie)armoede Betaalbare huur agenderen Gratis vervoer faciliteren en organiseren	Inkomen garanderen (op basis van de Participatiewet) Meedoen faciliteren • Volwassen in armoede • Kinderen in armoede Materiële hulp en empowerment subsidieën Sociale leningen verstrekken Sociaal incasseren en dit ook bij partners agenderen	Re-integratie ondersteunen en stimuleren (op basis van de Participatiewet) Schuldhelp verlenen (op basis van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening) Start of voortzetting onderneming ondersteunen Goede bewindvoering bij schulden stimuleren Experimenteren met doorbraakmethoden om gezinnen uit de armoede te halen
RESULTAAT-INDICATOR	Ervaren effect van de preventieve hulp (enquête)	Aantal toekenningen (%) t.o.v. totale aantal doelgroep	Effect gemeentelijke regelingen op financiële positie per type huishouden (in combinatie met pijler Ondersteuning)	Effect gemeentelijke regelingen op financiële positie per type huishouden (in combinatie met pijler Lastenbeperking)	1. Aantal bijstandsontvangers dat jaarlijks uitstroomt (%) t.o.v. totale aantal bijstandsontvangers 2. Aantal afgeronde schuldhelpverleningstrajecten (%) t.o.v. totale aantal huishoudens met problematische schulden

10.2 Regionale samenwerking en infrastructuur

Door de structurele samenwerking tussen de Zuid-Limburgse gemeenten en de organisaties in Maastricht-Heuvelland groeit de bewustwording over laaggeletterdheid en lage basisvaardigheden, en versterken we het draagvlak om deze problemen gezamenlijk aan te pakken. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe deze regionale samenwerking is ingericht en hoe de infrastructuur eruit ziet, met in figuur 6 een visuele weergave en in figuur 7 een overzicht van de afspraken en samenwerkingsverbanden.

Figuur 3: regio Zuid-Limburg

Figuur 4: verbanden regio Z-L

10.2.1 Zuid-Limburg

Gemeente Heerlen vervult als contactgemeente voor de WEB een centrale rol in Zuid-Limburg. Zij beheert het rijksbudget, is opdrachtgever van het volwassenenonderwijs bij Vista College en zit het regionale kwartaaloverleg voor. Het regionale plan van aanpak Basisvaardigheden 2025–2030 vormt daarbij het kader, opgebouwd uit vier pijlers: **heldere taal, voorkomen van taalachterstanden bij kinderen, het bereiken van inwoners met beperkte basisvaardigheden en scholing ter versterking van basisvaardigheden.**

De gezamenlijke ambitie is om het aandeel **NT1-deelnemers** in het volwassenenonderwijs te verhogen van **15% naar 30%**. De focus ligt op twee sporen:

- **Gerichte benadering van NT1-inwoners** via de thema's basisvaardigheden & werk en basisvaardigheden & gezin.
- **Blijvende regionale samenwerking**, ongeacht financieringsvorm, om kwaliteit en continuïteit van het aanbod te borgen.

Maastricht neemt tweemaandelijks deel aan de **3G-overleggen** (Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen) met Vista College ter voorbereiding van het regionale kwartaaloverleg.

10.2.2 Maastricht-Heuvelland

Het Bondgenootschap Basisvaardigheden Maastricht-Heuvelland, voorheen de Coalitie Het Bondgenootschap Basisvaardigheden Maastricht Heuvelland, werd in 2015 opgericht.

In 2017 ondertekenden diverse publieke en private partners het eerste samenwerkingsconvenant *Taalakkoord tegen bestrijding laaggeletterdheid* (2017–2022).

In september 2023 sloten de aangesloten partijen, waaronder de gemeente Maastricht, een nieuw convenant voor de periode tot en met 2026. De samenwerking richt zich op het verbeteren van de lees- en rekenvaardigheden van laaggeletterde inwoners, het versterken van digitale vaardigheden en het organiseren van gezamenlijke activiteiten gericht op kennisdeling, deskundigheidsbevordering en deelname aan landelijke en provinciale initiatieven.

Met dit nieuwe convenant bundelt de subregio de krachten om laaggeletterde inwoners beter te bereiken en te ondersteunen. Door ondertekening verbinden alle deelnemende organisaties zich aan een actieve en constructieve bijdrage, evenals aan het creëren van draagvlak en betrokkenheid binnen de eigen organisatie.

Deelnemende partners zijn de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul, evenals Stichting Trajekt, VISTA College, Stichting Lezen en Schrijven, Cubiss, Bibliotheek Gulpen-Wittem, Openbare Bibliotheek Meerssen, Centre Céramique (Bibliotheek Maastricht), Stichting Heuvellandbibliotheken, Kenniscentrum Empowerment Maastricht en Heuvelland, MTB, MEE Zuid-Limburg, Maastricht UMC+ en Stichting ABC.

10.3 Lokale samenwerkingen

Binnen Maastricht bouwen we aan een sterke lokale infrastructuur waarin partners elkaar weten te vinden en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor het versterken van basisvaardigheden. Het Digi-Taalhuis vormt hierbij het centrale knooppunt, waar bibliotheek, Trajekt, Bibliotheek Maastricht, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke domeinen samenkomen voor afstemming, toeleiding en kennisdeling.

Door structureel overleg, gezamenlijke scholing en het ontwikkelen van een netwerk van signaleringspunten in de wijken ontstaat een samenhangende lokale aanpak die aansluit op de regionale afspraken binnen de WEB-regio. Zo versterken we zowel de lokale uitvoeringskracht als de verbinding met regionale partners, en zorgen we dat inwoners op meerdere plekken in de stad passende ondersteuning kunnen vinden.

10.3.1 Samenwerking Bibliotheek Maastricht

Bibliotheek Maastricht is een kernpartner in onze lokale aanpak van lage basisvaardigheden. De bibliotheek vervult een centrale rol in het Digi-Taalhuis en in het informele aanbod. Samen brengen we de aanpak in de praktijk en ontwikkelen we deze verder.

Het regionaal plan van aanpak Zuid-Limburg vormt hiervoor het beleidskader. Deze gemeentelijke uitvoeringsagenda is de lokale uitwerking daarvan.

10.3.2 Wat willen we bijdragen en ophalen uit de verschillende netwerken?

Netwerk	Wat we bijdragen	Wat we ophalen
WEB-regio Zuid-Limburg	• Actieve, zichtbare rol en delen van lokale inzichten.	• Inzicht in regionale ontwikkelingen en

	• Versterken samenwerking met VISTA College voor soepele overgang naar formeel leren.	beleidslijnen. • Afstemming over toeleiding, aanbod en prioriteiten. • Input voor toekomstbestendig WEB-budget en regionale infrastructuur.
3G-overleggen	• Gezamenlijke voorbereiding met Sittard-Geleen en Heerlen. • Zichtbare, actieve rol in regionale samenwerking. • Inbrengen van dwarsverbanden tussen basisvaardigheden, onderwijs en sociale zekerheid. • Stimuleren van gesprek over structurele borging 2027–2029.	• Inzicht in regionale ontwikkelingen. • Praktische ervaringen en werkwijzen van andere gemeenten. • Commitment voor duurzame regionale infrastructuur. • Input voor doorontwikkeling van regionale structuur.
Bondgenootschap Basisvaardigheden Maastricht-Heuvelland	• Actieve rol en delen van lokale inzichten. • Verbinden van partners en thema's voor onze lokale aanpak. • Promoten van de regionale subsidieregeling.	• Kennis, ervaringen en goede voorbeelden van partners. • Inzicht in regionale ontwikkelingen. • Commitment van partners voor sterke regionale infrastructuur.

10.4 Wet educatie en beroepsonderwijs

In Nederland bestaat de Wet educatie en beroepsonderwijs (hierna noemen we dit WEB). De wet regelt dat de contactgemeente voor alle gemeenten in de regio geld krijgt van het Rijk. Met dit geld betalen gemeenten het onderwijs aan volwassenen die onvoldoende basisvaardigheden hebben. Er zijn in Nederland drie soorten onderwijs aan volwassenen met lage basisvaardigheden. Dit zijn:

Formeel onderwijs: (WEB)	Formeel onderwijs wordt gegeven door een school. Een docent met een onderwijsbevoegdheid geeft les. Aan het einde van het traject krijgt de kandidaat die het eindniveau heeft gehaald een diploma. Formeel onderwijs mag worden betaald uit het WEB-geld.
Non-formeel onderwijs: (WEB)	Non-formeel onderwijs wordt gegeven door een school of een maatschappelijke organisatie. Een docent geeft samen met vrijwilligers de les. De kandidaat maakt een begintoets en eindtoets zodat duidelijk is of de kandidaat beter is geworden in de vaardigheden. De kandidaat krijgt een bewijs van deelname aan de les. Non-formeel onderwijs mag worden betaald uit het WEB-geld.
Informeel onderwijs:	Informeel onderwijs wordt vaak gegeven door een maatschappelijke organisaties zoals de bibliotheek, of een organisatie van taalmaatjes. Er is geen docent of school. Ook wordt geen begintoets en eindtoets gemaakt. Het is geen onderdeel van WEB.

Het WEB-geld is voor formeel en non-formeel onderwijs. Het informeel onderwijs betalen gemeenten.

Voor taal wordt in Nederland gewerkt met twee soorten niveaus: de internationale indeling en de Nederlandse indeling. De internationale indeling (ABC) is voor mensen bij wie Nederlands de tweede taal is. De Nederlandse indeling (1 t/m 4F) is voor mensen bij wie Nederlands de eerste taal is. Voor rekenen en omgaan met de computer wordt ook gewerkt met de Nederlandse indeling 1 t/m 4F.

NT2	A1	A2	B1	B2	C1	C2
NT1	-	1F	2F	3F	4F	-
uitleg	Eind groep 4 basisonderwijs	Eind basisonderwijs	Eind vmbo, MBO3	Eind havo, MBO4	Eind VWO	

Tabel 2: indeling van taalniveau's. Bron: VISTA College

Er zijn drie belangrijke regels voor het WEB-onderwijs:

1. WEB is altijd formeel of non-formeel onderwijs voor taal, rekenen of omgaan met de computer. Het informeel onderwijs betalen gemeenten uit een ander budget.
2. WEB is voor mensen die taalniveau B1 of 2F nog niet hebben. Voor rekenen en omgaan met de computer betekent dit dat zij niveau 2F nog niet hebben.
3. WEB is voor mensen die geen inburgeringsplicht (meer) hebben.

Tot nu toe komen veel deelnemers na inburgering in de WEB. Vaak maken zij hun inburgerings-examen op taalniveau A2 uit angst voor studieschuld. Vanaf 2021 komt er een nieuwe Inburgerings-wet. Het doel wordt dat inburgeraars taalniveau B1 halen. Over een paar jaar komen daarom minder inburgeraars naar de WEB.

In Zuid-Limburg werken we al jaren samen op het volwassenenonderwijs. Toch wordt de groep die scholing nodig heeft in Nederland nog niet kleiner. Hiervoor zijn twee oorzaken. Ten eerste maken veel mensen met inburgeringsplicht hun examen op taalniveau A2. Ze zijn bang voor studieschuld. Ten tweede kunnen jongeren sinds 2015 minder goed lezen. Dit weten we uit het PISA-onderzoek³.

